

„Więcej wolności, mniej przymusu” (propozycje zmian w prawie oświatowym)

Autor: Andrzej Polaszek

Ogólne streszczenie wystąpienia: Polskie prawo dopuszcza odmowę pełnienia służby wojskowej ze względu na wyznawane przekonania. Jednocześnie nie dopuszcza odmowy posyłania dzieci do szkoły z tego samego powodu. Niespełnianie obowiązku szkolnego podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Wprawdzie ustawa przewiduje możliwość „spełniania obowiązku szkolnego poza szkołą” (art. 16, ust. 8 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty), jednakże wymaga to uzyskania zgody dyrektora szkoły publicznej, w obwodzie której dziecko mieszka, ten zaś może na zasadzie swobodnego uznania zgodę wydać, bądź jej odmówić. Wydając zgodę dyrektor szkoły określa jednocześnie warunki spełniania obowiązku szkolnego w tej formie. Również w tę dziedzinę ustawodawca pozostawił całkowicie swobodnemu uznaniu oświatowego urzędnika.

Kwestia ta była przedmiotem wspólnego wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka z dnia 16 stycznia 2007 r., wzywającego Ministra Edukacji Narodowej do zapewnienia równych szans edukacyjnych dzieciom, których rodzice chcieliby realizować spełnianie obowiązku szkolnego w formie nauczania domowego. Obecne rozwiązania, zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka są sprzeczne zarówno z zapisami Konstytucji RP (art. 48, ust. 1 oraz art. 70, ust. 3), jak i ratyfikowanych przez Polskę aktów prawa międzynarodowego (m.in. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, art. 26, pkt 3), które stanowią o **pierwszeństwie rodziców w kwestii decydowania o kształcie edukacji ich własnego dziecka**. W obecnym stanie prawnym o kształcie edukacji dziecka decyduje bowiem urzędnik, w drodze całkowicie uznaniowej i pozbawionej instancyjnej kontroli decyzji. Ustawa nie określa przesłanek i kryteriów podejmowania decyzji w sprawie nauczania domowego, pozostawiając tę kwestię

swobodnemu uznaniu dyrektora. W konsekwencji każda decyzja nie uwzględniająca wniosku rodziców ma z konieczności charakter dyskryminacyjny, ponieważ odwołuje się w rozstrzygnięciu do pozaustawowych kryteriów. Jednocześnie ustawa w sposób nieuzasadniony odmawia prawa do wydawania decyzji w sprawie nauczania domowego dyrektorom innych szkół niż publiczna szkoła obwodowa, ograniczając w ten sposób rodzicom prawo do wyboru szkoły, z którą zamierzają współpracować w procesie edukacji domowej.

W tej sytuacji obowiązujące przepisy wymagają zmian zmierzających do usunięcia powyższych niezgodności, w szczególności poprzez:

1. nadanie prawa do podejmowania decyzji w sprawie nauczania domowego wszystkim dyrektorom szkół, w których dziecko może zgodnie z ustawą realizować odpowiednio obowiązek szkolny lub obowiązek nauki.
2. ograniczenie swobodnego uznania w procesie podejmowania decyzji w sprawie nauczania domowego.
3. wprowadzenie instancyjnej kontroli wydawanych decyzji.
4. usunięcie wątpliwości dotyczących statusu dziecka realizującego odpowiednio obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą, poprzez wprowadzenie zapisu, w myśl którego dziecko zachowuje wszelkie uprawnienia związane z uczęszczaniem do szkoły, której dyrektor wydał zgodę na spełnianie odpowiednio obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą

Nota o autorze: *radca prawny, partner w kancelarii Polaszek & Rosada, współzałożyciel Stowarzyszenia Edukacji Domowej. Jest zaangażowany w działalność Chrześcijańskiej Szkoły Podstawowej im. Króla Dawida w Poznaniu. Pastor Ewangelicznego Zboru Reformowanego w Poznaniu. Wraz z żoną Agatą aktywnie wdraża nauczanie domowe trzech córek.*